

Forskningsbaserad skolutveckling i teori och praktik

Med fokus på att styra och leda

Carl-henrik.adolfsson@lnu.se

Fokus för dagens föreläsning

- Utifrån resultat och lärdomar från två större genomförda skolutvecklingsprojekt samt aktuell forskning:
- Diskutera möjligheter och hinder med avseende på att leda ett lokalt skolutvecklingsarbete på vetenskaplig grund

Vad ska vi med forskning till?

”Ju mindre de där forskarna kommer
och stör oss desto bättre är det”
(en lärare i Kalmar kommun)

Vad kan forskningen bidra med i det lokala utvecklingsarbetet?

Forskning kan inte erbjuda givna universalmetoder eller ”recept” men...

Fungera som goda ”kartor” att navigera efter och ”vägfinnare” i en snårig terräng

1. Hjälp att identifiera viktiga faktorer för elevers lärande - VAD är värt att satsa på att utveckla?
2. Överväga strategiska satsningar, strategier och metoder HUR ett framgångsrikt utvecklingsarbetet kan bedrivas?
3. Systematik i att samla in data/underlag och analysera VARFÖR det ser ut som det gör och varför blev det som det blev

Lärande skolor i Stockholm stad och Kalmar kommun

- **Följeforskning** – under tre års tid följt och analyserat pågående utvecklingsarbeten på olika nivåer
- **Innehållet** för utvecklingsarbetet definierades vid respektive skola
- Ett ömsesidigt perspektiv på relationen mellan forskning och praktik
- **Vem gjorde vad?**
 - Rektor/förskolechef: Initierade, styrde och ledde utvecklingsarbetet
 - Lärare: genomförde arbetet kollegialt
 - Forskare: Samlade in data, analyserade och återkopplade resultat: stöttade, utmanade och utvärderade pågående arbete
- **Långsiktiga mål** – 1) skapa hållbara strukturer för framtida utvecklingsarbeten (skolledarnivå), 2) förbättra undervisningskvalitet (lärarnivå) och 3) öka elevers lärande/kunskapsresultat (elevnivå)

Positionsbestämning

- Klargöra **startpositionen**: Vilka är våra styrkor – svagheter, vad blir betydelsefullt att satsa på i utvecklingsarbetet (utifrån verksamhetens behov samt forskning)?
- Vilken data/underlag behöver samlas in (vad behöver vi vet?)?
- Vilka utvecklingsarbeten pågår (Är det några som behöver avvecklas?)?

Navigering

- Hur når vi målen?
Identifiera/utveckla strategier
att arbeta efter.
- Hur ska vi följa/utvärdera det
aktuella arbetet(beroende på
vad vi vill veta)?
- Ta fram kortsiktiga och
långsiktiga resultatmått för att
kunna utvärdera och
dokumentera utveckling

Uppföljning

- Kontinuerlig uppföljning utifrån kortsiktiga och långsiktiga resultatmått för att avläsa förbättring
- Vilka nya mål och strategier är aktuella?

Några utgångspunkter för en forskningsbaserad skolutveckling

- **Fokus** på elevers lärande och undervisningskvalitet
- **Innehållet** för utvecklingsarbetet är hämtat från den lokala praktikens problem/utmaningar, i dialog med forskning
- **Systematik** och **långsiktighet** – ”våga välja bort”
- Fokus på det **kollegiala** utvecklingsarbete (svagare stöd i forskning för ”formell” individuell kompetensutveckling)
- Samla in (rätt) **underlag** om den egna verksamheten/ undervisningen (både kvantitativ och kvalitativ data) - ”Vad vill vi veta?”
- **Transparens** i planering, genomförande och utvärdering av undervisning.
- Att inte stanna vid lärares lärande – ”ta steget in i **klassrummet**”

Två strategier på en lärarnivå som stått i fokus

”Evidence shows that schools in which teachers act in collaborative settings to deeply examine teaching and learning, and then discuss effective instructional practices, show academic results for students more quickly than schools that do not”

(Darling Hammond, 2004).

- **Systematiska besök i varandras undervisning** (insamling av data utifrån olika fokus)
- **Systematiska pedagogiska samtal** (där denna data diskuteras och fördjupas med sikte på förbättring av undervisningskvalitet)

Olika former av resultat kopplat till skolutvecklingsarbete

- Vilka resultat/förändringar har vårt lokala utvecklingsarbete bidragit till i vår kommun/skola/min undervisning?
- Kvantitativa resultatmått (t ex meritvärden, måluppfyllelse, gy-behörighet, resultat på NP) är viktiga men behöver kompletteras för att fånga t ex förändring av undervisningskvalitet
- Fokusera på kvaliteter som på olika sätt, indirekt eller direkt, har betydelse för elevers lärande
- Resultat i termer av *lärande* på olika nivåer i skolsystemet:
 - **Skolans lärande** (organisation, processer, kultur)
 - **Rektors/förskolechefens lärande** (leda, initiera, förändra)
 - **Lärares lärande** (attityder och kunskaper kopplat till undervisning men också utvecklingsarbete)
 - **Elevers/barns lärande** (ex språkutveckling, värdegrund, NP, betyg)

Resultat och lärdomar från
projekten i relation till forskning med
avseende på styrning och ledning av
skolutvecklingsarbete

Några förändringar med avseende på ledning och styrning (Skolledares lärande?)

- Jag har inom ramen för det utvecklingsarbete som bedrivits de senaste tre åren fått **tydlig ledning och styrning kring mål, insatser och resultat** i utvecklingsarbetet (Instämmer helt eller till stor del):

Från: 48%

Till: 84%

- Jag har inom ramen för det utvecklingsarbete som bedrivits de senaste tre åren tagit del av en **systematisk dokumentation** av utvecklingsarbetet:

Från: 48 %

Till: 70%

”Det har ju skett ganska mycket förändring i tänket i att vad är skolutveckling, tidigare såg man inte riktigt vad skolutveckling var...”
(Skolledare)

”Man har blivit mer stärkt i att fokusera, där har ni varit ett stort stöd, det tycker jag att jag fått med mig. Bryta ner det i konkreta. Inte så svulstiga mål utan titta på det konkreta” (Skolledare).

- Jag har inom ramen för det utvecklingsarbete som bedrivits under de senaste tre åren uppfattat att **insatserna inom utvecklingsarbetet haft en långsiktig och uthållig inriktning** (instämmer till stor del eller instämmer helt):

Från: 45 % (6,4% instämmer helt)

till 79% (29 % instämmer helt)

“Min upplevelse är att för 10 år sedan var det nya saker hela tiden... det var en ständig förhandling med personalen om önskemål om den individuella fortbildningen... Det har släppt totalt, totalt... jag har aldrig det resonemanget, det är väldigt lite sådana förfrågningar nu. Allt ligger i samma linje... (Skolledare).

- **Pedagogiska samtal** verkar vid flera enheter idag utgöra en naturlig del i arbetet med att utveckla undervisningen (**69 %** instämmer till stor del eller instämmer helt)

”Jag upplever att de pedagogiska samtalen fått en central roll. Och att man kräver pedagogiska samtal, vilket jag tycker är väldigt positivt” (Skolledare).

- Dock inte de **lärande besöken i varandras undervisning** (16,5 %)?

- **Förändringar med avseende på lärares inställning och attityd till sin undervisning och kvalitetsarbete**

- Trots ett visst motstånd inledningsvis så beskriver många lärare att de nu ser flera fördelar med att systematiskt reflektera och diskutera varandras undervisning:

”Det var också lite motigt i början från lärarnas sida, de var inte så positivt inställda till detta. Men det blev bra, de var mycket nöjda... När de väl satt och reflekterade i de större grupperna så lossnade det och då fick de syn på saker som gynnade deras arbete i undervisningen. Såg fördelarna med metoden och vi är helt inne på att fortsätta med den här varianten (Skolledare)

- En förskjutning av lärares attityder vad gäller synen på det egna ”ansvaret” för elevernas lärande:

“Jag kan se en förändrad attityd hos lärarna. Vi har inte så mycket råvarudiskussioner längre. Lärarna vet att elevernas resultat i stor utsträckning är ett resultat av den egna undervisningen, inte vilka elever du har...” (Skolledare)

Lärdomar med avseende på styrning och ledning

- Vikten av en grundlig ”**positionsbestämning**”
- Olika ledarskap beroende på **kontextuella faktorer** – analys för att klargöra förutsättningar samt förväntningar
- Skolors olika **beredskap** att påbörja en förbättringsresa
- Rektors **aktiva medverkan** i lärares kompetensutveckling och kollegiala lärande
- Förmåga att kommunicera och hålla fast vid skolans visioner och mål (**fokus**)
- Skapa **förutsättningar** – inte minst i form av tid (tidseffektivisering)
- Att fungera som ”grindvakt” gentemot interna och externa krav
- Reflektion och pedagogiska samtal om det som ”är av betydelse” (kollegialt lärande)
- Öppenhet och tydliga **förväntningar** på sin personal
- **Synliggöra** utveckling och resultat (och icke-resultat)

Utmaningar att leda och styra utvecklingsarbete – ett rektorsperspektiv

- Kunskapsklyftor och olika inställningar mellan lärare
- Lärares inställning – Utvecklingsarbete tar tid från ”det som vi egentligen ska göra”
- Hur hantera centrala initiativ/direktiv i relation till interna utvecklingsbehov och önskemål från personalen
- Utmaningen att kunna hålla fokus
- Att kunna/våga prioritera för att aktivt delta i utvecklingsarbetet
- Framgångsrika skolor– hur motivera förändring?
- Hur mäta och dokumentera förändring/icke-förändring av undervisning?
- Hur ta steget från lärares lärande till en faktisk förändring av undervisningspraktiken?

Diskutera!

Känner du igen någon av utmaningarna från din verksamhet?

På vilket sätt kommer det till uttryck och hur hanterar du det?

Kontaktuppgifter och länk till slutrapport

Carl-henrik.adolfsson@lnu.se

www.lnu.se/personal/carl-henrik.adolfsson/

Under rubriken- *Rapport övrigt vetenskapligt* - hittar ni:

Adolfsson, C., Håkansson, J. (2015). *En slutrapport från projektet: Lärande skolor och förskolor i Kalmar kommun : Forskning och lokalt skolutvecklingsarbete i samspel*. Kalmar/Växjö, Linnéuniversitetet. 35.

